

Odkaz:

Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. července 1990, A. Foster a další proti British Gas plc,
věc C-188/89, Recueil 1990

Klíčová slova:

Rovnost zacházení mezi pracujícími muži a ženami — Přímý účinek směrnice
na znárodněný podnik

Předmět:

Ve věci 139/82, jejímž předmětem je žádost zasláná Soudnímu dvoru podle článku 177
Smlouvy o EHS House of Lords, aby obdržel ve sporu probíhajícím před tímto soudem mezi

**A. Fosterem, G. A. H. M. Fulford-Brownem, J. Morganem, M. Robym, E. M.
Sallowayem a P. Sullivanem,**

a

British Gas plc., společností podle anglického práva,

**rozhodnutí o předběžné otázce o výkladu směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února
1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k
zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a pracovní podmínky**

vydává tento

Rozsudek

¹ Usnesením ze dne 4. května 1989 doručeným Soudnímu dvoru dne 29. května položil
House of Lords podle článku 177 Smlouvy o EHS předběžnou otázku týkající se výkladu
směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení
pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v
zaměstnání a pracovní podmínky (Úř. věst. L 39, s. 40).

² Otázka byla vznesena v rámci sporu, v němž proti sobě stojí paní A. Foerster, G. A. H. M.
Fulford-Brown, J. Morgan, M. Roby, E. M. Salloway a P. Sullivan (dále „odvolatelky
v původním řízení“), bývalé zaměstnankyně podniku British Gas Corporation (dále
„BGC“) a společnost British Gas plc (dále „žalovaný v původním řízení“), jež převzala
práva BGC, ve věci jejich propuštění touto společností.

³ Podle ustanovení Gas Act z roku 1972, kterým se řídila BGC v době skutkových
okolností sporu v původním řízení, byla tato společnost právníkou osobou zřízenou
zákonem, pověřenou v rámci monopolního postavení rozvojem a údržbou systému
distribuce plynu ve Velké Británii.

⁴ Členové řídicího orgánu BGC byli jmenováni příslušným státním tajemníkem. Tento
státní tajemník měl zároveň pravomoc poskytovat BGC pokyny obecného charakteru,
pokud jde o otázky dotýkající se národního zájmu, jakož i pokyny ohledně jejího
hospodaření.

- ⁵ BGC měla na druhé straně povinnost podávat státnímu tajemníkovi pravidelné zprávy o vykonávání svých funkcí, svého řízení a o svých plánech. Tyto zprávy byly potom předávány oběma komorám parlamentu. Dále Gas Act z roku 1972 uděloval BGC právo předkládat návrhy zákonů parlamentu s povolením státního tajemníka.
- ⁶ BGC musela mít vyrovnaný rozpočet ve dvou po sobě následujících účetních obdobích. Státní tajemník jí mohl nařídít, aby věnovala určité finanční prostředky na specifické účely nebo aby je vložila do státní pokladny.
- ⁷ BGC byla privatizována podle Gas Act z roku 1986. Tato privatizace měla za následek vznik British Gas plc, žalované v původním řízení, na niž byla převedena práva a povinnosti BGC počínaje 24. srpnem 1986.
- ⁸ Odvolatelky v původním řízení byly propuštěny BGC v době mezi 27. prosincem 1985 a 22. červencem 1986, tedy v době svých šedesátých narozenin. Toto propouštění bylo součástí obecné politiky, kterou se BGC řídila, spočívající v tom, že propouštěla své zaměstnance, pokud dosáhli věku, v němž, podle britských právních předpisů, měli nárok na státní penzi, tedy ve věku 60 let pro ženy a 65 let pro muže.
- ⁹ Odvolatelky v původním řízení, které si přály pokračovat v práci, podaly u britských soudů žalobu na náhradu škody, přičemž tvrdily, že jejich propuštění BGC bylo v rozporu s čl. 5 odst. 1 směrnice 76/207. Podle znění tohoto ustanovení znamená „uplatňování zásady rovného zacházení, pokud jde o pracovní podmínky, včetně podmínek upravujících propouštění, že mužům a ženám jsou zaručeny stejné podmínky bez diskriminace na základě pohlaví.“
- ¹⁰ Podle předkládacího usnesení se účastníci původního řízení shodují v tom, že propuštění je na základě rozsudku Soudního dvora ze dne 26. února 1986 Marshall v. Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority (152/84, Recueil, s. 723) v rozporu s výše uvedeným čl. 5 odst. 1. Je rovněž nesporné pro účastníky řízení, že tato propuštění nejsou nezákonná, pokud jde o britské právní předpisy platné v době skutkových okolností, a že tyto předpisy podle judikatury House of Lords nemohou být vykládány shodně se směrnicí 76/207. Účastníci sporu se naopak neshodují v bodě, zda je možné se dovolávat čl. 5 odst. 1 této směrnice vůči BGC.
- ¹¹ Za těchto podmínek House of Lords rozhodla přerušit řízení a položila Soudnímu dvoru tuto předběžnou otázku:
- „Byla (v době skutkových okolností) British Gas Corporation organizací takového typu, že jsou odvolatelky oprávněny se dovolávat přímo směrnice Rady 76/207 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a pracovní podmínky, u anglických soudů, a mohou se tedy domáhat náhrady škody z důvodu, že politika propouštění British Gas Corporation byla v rozporu se směrnicí?“
- ¹² Pokud jde o širší výklad skutečností věci v původním řízení, dotyčné právní předpisy Společenství, průběh řízení jakož i písemná vyjádření předložená Soudnímu dvoru, odkazujeme na zprávu k jednání. Tyto součásti spisu jsou dále převzaty jen v míře nezbytně nutné pro sledování vývodů Soudního dvora.

K příslušnosti Soudního dvora

- ¹³ Než přistoupíme k přezkumu otázky položené House of Lords, je nutné úvodem poukázat na to, že Spojené království tvrdilo, že nikoliv Soudnímu dvoru, nýbrž vnitrostátním soudům přísluší určit s ohledem na vnitrostátní právní systém, zda proti organizaci, jako je BGC, je možné namítat ustanovení směrnice.
- ¹⁴ V této souvislosti je třeba upřesnit, že otázka, jaké jsou účinky aktů přijatých orgány Společenství, a zejména otázka stanovení, zda tyto akty mohou být namítány proti určitým kategoriím osob, nutně znamenají výklad článků Smlouvy týkajících se orgánů Společenství, jakož i dotyčného aktu Společenství.
- ¹⁵ Z toho plyne, že Soudní dvůr je příslušný, aby určil při předběžné otázce kategorie právních subjektů, vůči nimž se lze dovolávat ustanovení směrnice. Naopak vnitrostátním soudům přísluší, aby rozhodly, zda jim účastník sporu podléhá v rámci takto definovaných kategorií.

K možnosti dovolat se ustanovení směrnice vůči organizace, jako je BGC

- ¹⁶ Je třeba připomenout, že ustálená judikatura Soudního dvora (viz rozsudek ze dne 19. ledna 1982, Becker v. Hauptzollamt Münster-Innenstadt, body 23 až 25, 8/81, Recueil, s. 53), podle níž, pokud si orgány Společenství vynutily formou směrnice u členských států přijetí určitého chování, by pak byl doporučený účinek takového aktu oslaben, pokud by bylo bráněno procesně způsobilým subjektům dovolávat se jich u soudu a vnitrostátním soudům brát je v úvahu jako součást práva Společenství. V důsledku toho členský stát, který nepřijal v termínu prováděcí opatření uložená směrnicí, nemůže namítat soukromým osobám své neplnění povinností obsažených ve směrnici. Proto ve všech případech, kdy se ustanovení směrnice jeví z hlediska svého obsahu jako bezpodmínečná a dostatečně přesná, lze se těchto ustanovení dovolávat, chybí-li prováděcí opatření přijatá v termínu, vůči jakémukoliv vnitrostátnímu ustanovení v rozporu se směrnicí, i pokud zakládají práva, která jsou schopni jednotlivci uplatnit vůči státu.
- ¹⁷ Soudní dvůr již rozhodl v rozsudku ze dne 26. února 1986 (výše uvedený Marshall, bod 49), že pokud se procesně způsobilé subjekty mohou dovolávat směrnice vůči státu, mohou tak učinit, ať už stát vystupuje v jakékoliv funkci, jako zaměstnavatel či veřejný orgán. V jednom i v druhém případě je třeba totiž zabránit tomu, aby stát získal výhodu z toho, že nedodrží právo Společenství.
- ¹⁸ Na základě těchto vývodů Soudní dvůr postupně připustil, že se procesně způsobilé subjekty mohou dovolávat bezpodmínečných a dodatečně přesných ustanovení směrnice vůči organizacím nebo útvarům, které jsou podřízeny svrchované moci nebo dohledu státu nebo vůči těm, které disponují mimořádnými pravomocemi vymykajícími se těm, které vyplývají z pravidel uplatňovaných mezi soukromými osobami.
- ¹⁹ Soudní dvůr tak rozhodl, že se lze dovolávat ustanovení směrnice vůči daňovým úřadům (výše uvedený rozsudek ze dne 19. ledna 1982, Becker, a rozsudek ze dne 22. února 1990, CECA v. Faillite Acciaierie e Ferriere Busseni, C-221/88, Recueil, s. I-495), místním samosprávným celkům (rozsudek ze dne 22. června 1989, Fratelli Costanzo v. Obec Milán (103/88, Recueil, s. 1839), orgánům nezávislým podle ústavy, pověřeným udržováním pořádku a veřejné bezpečnosti (rozsudek ze dne 15. května 1986, Johnston v. Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary, 222/84, Recueil, s. 1651), jakož i veřejným orgánům zajišťujícím služby veřejného zdravotnictví (výše uvedený rozsudek ze dne 26. února 1986, Marshall).

- ²⁰ Z předchozího vyplývá, že se v každém případě mezi organizačními jednotkami vůči, kterým lze namítat ustanovení směrnice, jež mohou mít přímé účinky, objevuje organizace, která byla pověřena podle aktu veřejného orgánu plnit službu veřejného zájmu za dohledu tohoto orgánu a která disponuje za tímto účelem mimořádnými pravomocemi vzhledem k pravidlům, jež lze uplatnit ve vztazích mezi soukromými osobami, ať už je její právní forma jakákoliv,
- ²¹ Pokud jde o čl. 5 odst. 1 směrnice 76/207, je nutné připomenout, že ve výše uvedeném rozsudku ze dne 26. února 1986, Marshall, Soudní dvůr vyslovil právní názor, že toto ustanovení je bezpodmínečné a dostatečně přesné, aby bylo možné se ho dovolávat procesně způsobilým subjektem a aby mohlo být uplatněno soudem.
- ²² Je tedy proto nutné odpovědět na otázku položenou House of Lords, že se čl. 5 odst. 1 směrnice Rady 76/207 ze dne 9. února 1976 lze dovolávat za účelem obdržení náhrady škody vůči organizaci, která byla pověřena podle aktu veřejného orgánu plnit službu veřejného zájmu za dohledu tohoto orgánu a která disponuje za tímto účelem mimořádnými pravomocemi vzhledem k pravidlům, jež lze uplatnit ve vztazích mezi soukromými osobami, ať už je její právní forma jakákoliv.

K nákladům řízení

- ²³ Náklady vynaložené vládou Spojeného království a Komisí Evropských společenství, které předložily vyjádření Soudnímu dvoru, se nenahrazují. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před vnitrostátním soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů

SODNÍ DVŮR

rozhodl o otázce předložené House of Lords usnesením ze dne 4. května 1989 takto:

Ustanovení čl. 5 odst. 1 směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a pracovní podmínky (Úř. věst. L 39, s. 40) se lze dovolávat za účelem obdržení náhrady škody vůči organizaci, která byla pověřena podle aktu veřejného orgánu plnit službu veřejného zájmu za dohledu tohoto orgánu a která disponuje za tímto účelem mimořádnými pravomocemi vymykajícími se pravidlům, jež lze uplatnit ve vztazích mezi soukromými osobami, ať už je její právní forma jakákoliv.

Slynn

Kakouris

Schockweiler

Zuleeg

Mancini

Joliet

O'Higgins

Moitinho de Almeida

Rodríguez Iglesias

Grévisse

Díez de Velasco

Vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 12. července 1990.

Vedoucí soudní kanceláře

J.-G. Giraud

předseda v.z.

G. Slynn

předseda senátu